

KOD UCZNIĄ	LICZBA UZYSKANYCH PUNKTÓW	PODPIS SPRAWDZAJĄCEGO	PODPIS PRZEWODNICZĄCEGO KOMISJI

XXXIV Wojewódzki Konkurs Przedmiotowy z Języka Polskiego
rok szkolny 2009/2010
etap wojewódzki

8 marca 2010, godz. 10⁰⁰, czas pracy: 90 minut

Drogi Gimnazjalisto, witaj na trzecim etapie Konkursu Języka Polskiego. Przed Tobą tekst Wisławy Szymborskiej i 7 poleceń. Czytaj bardzo uważnie, a odpowiedzi zapisuj w odpowiednich miejscach. Maksymalnie możesz uzyskać 20 pkt. Zostaniesz laureatem, jeśli zdobędziesz 18 pkt. Powodzenia !

Wisława Szymborska

Sto pociech

Zachciało mu się szczęścia,
zachciało mu się prawdy,
zachciało mu się wieczności,
patrzcie go!

Ledwie rozróżnił sen od jawy,
ledwie domyślił się, że on to on,
ledwie wystrugał ręką z pletwy rodem
krzesiwo i rakiętę,
łatwy do utopienia w łyżce oceanu,
za mało nawet śmieszny, żeby pustkę śmieszyć,
oczami tylko widzi,
uszami tylko słyszy,
rekordem jego mowy jest tryb warunkowy;
rozumem gani rozum,
słowem: prawie nikt,
ale wolność mu w głowie, wszechwiedza i byt
poza niemądrym mięsem,
patrzcie go!

Bo przecież chyba jest,
naprawdę się wydarzył
pod jedną z gwiazd prowincjonalnych.
Na swój sposób żywotny i wcale ruchliwy.
Jak na marnego wyrodka kryształu –
dość poważnie zdziwiony.
Jak na trudne dzieciństwo w koniecznościach stada –
nieźle już poszczególny.
Patrzcie go!

Tylko tak dalej, dalej choć przez chwilę,
bodaj przez mgnienie galaktyki małej!
Niechby się wreszcie z grubsza okazało,
czym będzie, skoro jest.
A jest – zawzięty.
Zawzięty, trzeba przyznać, bardzo.
Z tym kółkiem w nosie, w tej todze, w tym swetrze.
Sto pociech, bądź co bądź.
Niebożę.
Istny¹ człowiek.

W. Szymborska, z tomu *Sto pociech*, 1967

¹ Istny – „przymiotnik podkreślający, że rzecz lub osoba, o których mowa, w pełni zasługują na nazwanie rzeczownikiem, który określają”: *Piękny kapeluszyk – istne чудо. Leje deszcz – istny potop.* (Słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003.)

1. Wisława Szymborska w wierszu zastosowała słownictwo, które jest charakterystyczne dla dwu stylów językowych.

a) Nazwij te style języka i wypisz z utworu po trzy ilustrujące je przykłady. 0 – 2 pkt

Nazwa stylu	Słownictwo z wiersza – trzy przykłady do każdego stylu

b) Określ, jaką funkcję pełni to słownictwo w utworze. 0 – 1 pkt

.....
.....

2. Jakie cechy ma bohater wiersza jako istota biologiczna i jako twórca kultury? Podaj po trzy cechy. Następnie napisz, czemu służy w wierszu ukazanie tych cech.

0 – 3 pkt

Istota biologiczna	Twórca kultury
<ul style="list-style-type: none">•••	<ul style="list-style-type: none">•••

.....
.....

3. Objasnij metaforę: „wystrugał ręką z płetwy rodem / krzesiwo i rakietę”.

0 – 1 pkt

.....
.....

4. Określ, jaką funkcję pełnią w wierszu:

0 – 2 pkt

a) anafory w 1. i 2. części wiersza,

.....
.....

b) wykrzyknienie w 1., 2. i 3. części wiersza.

.....

5. Jaki jest stosunek osoby mówiącej do bohatera wiersza?

0 – 1 pkt

.....

6. Jaka jest wymowa tego wiersza – optymistyczna czy pesymistyczna? Zajmij stanowisko w tej sprawie i uzasadnij je. 0 – 2 pkt
-
-

7. Objaśnij w krótkiej wypowiedzi, jaki, według Ciebie, jest „istny człowiek”. 0 – 8 pkt

Model odpowiedzi:

Np.	Przykładowe odpowiedzi	Punktacja						
1.	<p>a)</p> <table border="1" data-bbox="402 629 1066 992"> <thead> <tr> <th data-bbox="402 629 598 689">Nazwa stylu</th> <th data-bbox="598 629 1066 689">Słownictwo z wiersza – trzy przykłady do każdego stylu</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="402 689 598 842">potoczny</td> <td data-bbox="598 689 1066 842">Np.: <i>zachciało się, patrzcie, ledwie, wystrugał, utopienia, niemądrym, mgnienie, wyrodka, zawzięty</i></td> </tr> <tr> <td data-bbox="402 842 598 992">naukowy</td> <td data-bbox="598 842 1066 992">Np.: <i>szczęścia, prawdy, wieczności, krzesiwo, rakietą, tryb warunkowy, wolność, wszechwiedza, byt, gwiazd</i></td> </tr> </tbody> </table> <p>b) Istotą poprawnej odpowiedzi jest zwrócenie uwagi na to, że kontrast w doborze słownictwa np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uwydatnia sprzeczności charakteryzujące człowieka i jego egzystencję, - zderza wiedzę potoczną z erudycyjną na temat człowieka, - nadaje wypowiedzi charakter ironiczny, - stwarza dystans osoby mówiącej wobec bohatera wiersza. <p>Uwaga: wystarczy jedna odpowiedź.</p>	Nazwa stylu	Słownictwo z wiersza – trzy przykłady do każdego stylu	potoczny	Np.: <i>zachciało się, patrzcie, ledwie, wystrugał, utopienia, niemądrym, mgnienie, wyrodka, zawzięty</i>	naukowy	Np.: <i>szczęścia, prawdy, wieczności, krzesiwo, rakietą, tryb warunkowy, wolność, wszechwiedza, byt, gwiazd</i>	<p>3 punkty za pełną odpowiedź</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 pkt za poprawne nazwanie i podanie przykładów charakterystycznych dla stylu potocznego - 1 pkt za nazwanie i podanie przykładów charakterystycznych dla stylu naukowego - 1 punkt za określenie funkcji słownictwa
Nazwa stylu	Słownictwo z wiersza – trzy przykłady do każdego stylu							
potoczny	Np.: <i>zachciało się, patrzcie, ledwie, wystrugał, utopienia, niemądrym, mgnienie, wyrodka, zawzięty</i>							
naukowy	Np.: <i>szczęścia, prawdy, wieczności, krzesiwo, rakietą, tryb warunkowy, wolność, wszechwiedza, byt, gwiazd</i>							
2.	<p><u>Istota biologiczna</u>, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - słabszy od sił przyrody (<i>łatwy do utopienia</i>), - fizyczny, materialny (<i>niemądre mięso</i>), - obdarzony zmysłami (<i>widzi, słyszy</i>), - będący w ruchu (<i>ruchliwy</i>), - obdarzony energią (<i>jest żywotny</i>), - prowadzi stadny tryb życia (<i>w koniecznościach stada</i>). <p><u>Twórca kultury</u>, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - refleksyjny, myślący (<i>rozumem gani rozum, odróżnił sen od jawy, domyślił się, że on to on</i>), - posługuje się językiem (<i>rekordem jego mowy jest tryb warunkowy</i>), - twórca filozofii (<i>ma w głowie wolność, wszechwiedzę i byt</i>), - opisał wszechświat w sposób naukowy (<i>mgnienie galaktyki malej, pod jedną z gwiazd prowincjonalnych</i>), - wytwórca narzędzi (<i>wystrugał krzesiwo i raketę</i>), - indywidualista (<i>nieźle już poszczególne</i>). 	<p>3 punkty za pełną odpowiedź</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 pkt za podanie 3 cech człowieka jako istoty biologicznej - 1 pkt za podanie 3 cech człowieka jako twórcy kultury - 1 pkt za określenie funkcji wypisanych cech bohatera 						

	<p><u>Cechy uwydatniają</u> np.: wielowymiarowość egzystencji człowieka, złożoność jego natury, zawieszenie między biologicznością a duchowością, vegetacją a kreacyjnością, podkreślają jego wyjątkowość na tle świata przyrodniczego.</p> <p>Uwaga: uczeń wskazuje jedną odpowiedź; może posłużyć się cytatem z wiersza lub użyć własnego określenia.</p>	
3.	Istotą odpowiedzi powinno być stwierdzenie, że w tym przypadku chodzi o metaforyczny skrót ewolucji człowieka.	1 punkt za pełną odpowiedź
4.	<p>Np.:</p> <p>a) anafory (<i>zachciało mu się..., ledwie ...</i>) podkreślają dążenie człowieka do rozwoju, jego aspiracje;</p> <p>b) wykrzyknienie (<i>Patrzcie go!</i>) jest wyrazem ironicznego dystansu wobec bohatera, ale jednocześnie zdumienia spowodowanego osiągnięciami człowieka.</p>	2 punkty za pełną odpowiedź (po jednym punkcie za każdą część zadania)
5.	<p>Np.:</p> <p>Osoba mówiąca znajduje się pod wielkim wrażeniem człowieka jako istoty skomplikowanej, którą charakteryzuje upór w dążeniu do celu (jest zawzięty).</p>	1 punkt za pełną odpowiedź
6.	<p>Uwaga: uczeń ma prawo do własnego odbioru i dlatego należy uznać każde stanowisko logicznie uzasadnione, co uwzględniamy w punktacji.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Optymistyczna. Człowiek w swojej drodze ewolucyjnej (mimo swoich słabości oraz niedoskonałości) ma znaczące osiągnięcia w różnych dziedzinach, gdyż wyróżnia się wytrwałością, uporem w urzeczywistnianiu swych marzeń. 2. Pesymistyczna. Człowiek, choć ma osiągnięcia, to wiele jego wysiłków skazanych jest na niepowodzenia. 3. I optymistyczna, i pesymistyczna. Człowiek ma świadomość własnych ograniczeń. Optymistyczne jest to, że uparcie dąży do celu, pesymistyczne to, że wiele jego wysiłków skazanych jest na niepowodzenia. 	<p>2 punkty za pełną odpowiedź, tzn. za wyrażenie opinii i logiczne uzasadnienie</p> <p>Uwaga: nie przyznajemy punktów częściowych</p>
7.	<p>Uczeń powinien skorzystać z objaśnienia znajdującego się pod tekstem i wyrazić własną opinię na temat człowieka.</p> <p><u>Kryteria oceny krótkiej wypowiedzi:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zgodność z tematem: 1 pkt - Zaprezentowanie własnego stanowiska: 1 pkt - Logiczne uzasadnienie (posługuje się argumentami): 1 pkt - Posłużenie się własnym przykładem lub cytatem z utworu: 1 pkt 	0 – 8 punktów

	<ul style="list-style-type: none">- Kompozycja wypowiedzi: 1 pkt- Poprawność językowa i stylistyczna: 2 pkt<ul style="list-style-type: none">- jeden błąd językowy lub stylistyczny: 1 pkt- Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna: 1 pkt (dopuszcza się dwa błędy interpunkcyjne)	
	Razem	20 pkt